

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о ректора Херсонського
державного університету

« 19 » 09 2019 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ**

Факультет української філології та журналістики

Кафедра української літератури, кафедра мовознавства, кафедра української мови

Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

Спеціальність 014 Середня освіта (Українська мова і література)

Освітня програма 014 Середня освіта (Українська мова і література)

Курс 4

Ступінь вищої освіти бакалавр

Форма навчання денна

Херсон
2019-2020 н.р.

Розробники програми:

Бондаренко Л.Г. – кандидатка педагогічних наук, доцентка кафедри української літератури
Окуневич Т.Г. – кандидатка педагогічних наук, доцентка кафедри мовознавства

Робочу програму схвалено на засіданнях кафедр:
української літератури

Протокол № 1 від "23" серпня 2019 року

Завідувачка кафедри української літератури

 (доц. Демченко А.В.)

української мови:

Протокол № 1 від "23" серпня 2019 року

Завідувачка кафедри української мови

 (доц. Климович С.М.)

мовознавства:

Протокол від № 1 "23" серпня 2019 року

Завідувачка кафедри мовознавства

 (доц. Гайдашенко І.В.)

Схвалено науково-методичною радою факультету (протокол №1 від 27.08.2019)

Голова ради

ст. викладачка Омельчук Ю.О.

1. ВСТУП

У системі підготовки майбутнього вчителя-словесника важливе місце посідає виробнича (педагогічна) практика, оскільки формування високих професійних якостей вчителя української мови і літератури неможливе без чіткої й глибоко продуманої системи практичної підготовки. Значення виробничої практики важливе особливо тепер, коли зросли вимоги до викладання української мови та літератури в закладах загальної середньої освіти у зв'язку з новими Програмами, рекомендованими Міністерством освіти і науки України.

Відповідно до навчального плану і графіка освітнього процесу виробнича практика є завершальним етапом вивчення курсів: «Методика викладання української мови», «Методика викладання української літератури», що мають забезпечити послідовне системне формування професійно значущих умінь і навичок майбутніх учителів-словесників.

Під час організації практики збільшується співвідношення часу та обсягу спостереження за активною роботою студентів. Основний час практикантів регламентовано завданнями, спрямованими на спостереження за навчально-педагогічним процесом у базових класах основної школи та аналіз його, ознайомлення із класною документацією класовода й учителя-предметника основної школи, виконання функцій класного керівника, самостійне проведення уроків з фаху тощо.

Виробнича практика на IV курсі доповнює та поглиблює теоретичну й практичну підготовку студентів, створює умови для закріплення набутих й формування нових умінь і навичок, необхідних для здійснення всіх видів методичної та навчально-виховної роботи в закладах загальної середньої освіти.

Практика студентів заочної форми навчання триває 4 тижні (17 лютого – 14 березня 2020 р.).

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ПРАКТИКИ

Метою виробничої практики є оволодіння сучасними формами, методами, прийомами, засобами і технологіями навчально-виховної роботи в закладах загальної середньої освіти; формування у студентів професійних умінь і навичок щодо прийняття самостійних рішень під час професійної діяльності; поглиблення та закріплення теоретичних знань, здобутих в університеті; опанування студентами сучасними методами, прийомами і формами роботи в галузі майбутньої професії; розвиток у студентів креативних умінь, творчої ініціативи, реалізації особистісного навчання учнів; впровадження комунікативно-функційного та компетентнісного підходів у процесі проведення уроків із використанням сучасних технологій і методик активізації пізнавальної діяльності учнів; розвиток науково-дослідних умінь з подальшим застосуванням їх на практиці; виховання потреби постійно поглиблювати свої знання, творчо застосовувати їх в практичній діяльності.

Основними **завданнями** виробничої практики є:

методичні:

- 1) забезпечити зв'язок теоретичних знань із фахових дисциплін з реальним педагогічним процесом, використання їх у розв'язанні конкретних навчальних, розвивальних і виховних завдань;

- 2) сприяти поглибленню та синтезуванню мовних, літературознавчих, методичних знань у процесі використання їх для розв'язання конкретних навчальних завдань;
- 3) забезпечити ознайомлення з реальним обсягом роботи вчителя української мови і літератури в закладі загальної середньої освіти, з особливостями календарно-тематичного планування з української мови і літератури, зі специфікою побудови сучасних уроків з української мови та літератури;
- 4) формування умінь і навичок позакласної роботи з дітьми підліткового віку;
- 5) формувати у студентів психологічну готовність до роботи в школі;

пізнавальні:

- 1) формувати у студентів знання специфіки уроків української мови і літератури, своєрідності вивчення окремих розділів української мови та творів різних родів і жанрів;
- 2) виховувати у студентів необхідність осмислення структури педагогічної діяльності, її основних компонентів, педагогічних дій та професійних компетенцій, необхідних для її реалізації;
- 3) виховувати у студентів стійкий інтерес і прагнення до професії вчителя;

практичні:

- 1) формувати вміння і навички підготовки й проведення уроків української мови та літератури, свідомо застосовувати нові технології навчання в практичній діяльності;
- 2) формувати вміння аналізувати відвідані уроки української мови і літератури;
- 3) розвивати вміння організовувати й проводити позакласні заходи з української мови і літератури;
- 4) формувати вміння розроблення та добирання дидактичних матеріалів і презентацій до уроків української мови і літератури та позакласних заходів.

3. ЗМІСТ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ

Виробнича практика проходить в кілька етапів:

- початковий,
- проведення практики (основний етап),
- підсумки практики (заключний етап).

3.1. Види робіт під час практики

Початковий етап. Організація діяльності практиканта

Участь у настановній конференції з питань практики. Ознайомлення з робочою програмою виробничої педагогічної практики. Вивчення відповідної документації, ознайомлення із календарно-тематичним плануванням уроків учителя української мови та літератури. Планування розкладу проведення пробних та залікових уроків.

Основний етап.

Відвідування уроків вчителів школи, де проходить практика. Методичний аналіз уроків, що були відвідані. Консультування викладача-керівника з фаху. Опанування передових технологій викладання української мови та літератури. Розроблення розгорнутих конспектів уроків з української мови і літератури відповідно до навчальної програми, розроблення сценарію позакласного заходу. Розроблення та добирання дидактичних матеріалів і презентацій до уроків з української мови і літератури та позакласного заходу.

Проведення пробних уроків з української мови і літератури. Проведення залікових уроків (по 2 уроки) з української мови і літератури. Спостереження та аналіз уроків, проведених іншими студентами групи. Розроблення сценарію та проведення позакласного заходу з української мови і літератури. Участь у профорієнтаційній роботі. Формування і розвиток навичок педагогічного спілкування з учителями та учнями.

Завершальний етап.

Підготовка звітної документації та її подання на перевірку викладачеві-керівнику з фаху. Підготовка до підсумкової конференції та заліку. Презентація результатів практики на підсумковій конференції. Залік з практики.

№	Вид роботи
Тиждень 1	Участь у настановній конференції з питань практики. Ознайомлення з робочою програмою виробничої педагогічної практики. Вивчення календарно-тематичного планування; навчально-методичних комплексів; змісту підручників; аналіз та добирання методичних посібників, обладнання (технічні та візуальні засоби навчання). Відвідування уроків вчителів школи, де проходить практика, і методичний аналіз уроків, що були відвідані. Планування розкладу проведення пробних та залікових уроків.
Тиждень 2	Відвідування уроків вчителя-словесника. Підготовка навчально-методичних матеріалів до проведення уроків, написання конспектів уроків з української мови та літератури. Проведення не менше 2 пробних уроків з української мови та літератури. Розроблення та добирання дидактичних матеріалів і презентацій до позакласного заходу. Розроблення сценарію та проведення позакласного заходу. Консультування викладача-керівника з фаху.
Тиждень 3	Підготовка навчально-методичних матеріалів до проведення уроків, написання конспектів уроків з української мови та літератури, проведення залікових уроків з української мови та літератури. Підготовка до проведення профорієнтаційного заходу у класі. Спостереження та аналіз уроків, проведених іншими студентами групи. Проведення профорієнтаційного заходу у класі. Консультування викладача-керівника з фаху.
Тиждень 4	Консультування викладача-керівника з фаху. Оформлення звітних матеріалів з практики та їх подання на перевірку викладачеві-керівнику з фаху. Підготовка до звітної конференції та заліку.

Список рекомендованої літератури

(навчально-методичні видання)

З української мови:

1. Біги О.Б. Мета як вихідний компонент системи професійної підготовки майбутнього вчителя ІМ. *Вісник КНЛУ, серія «Педагогіка та психологія»*. 2001. Вип. С.18–22.
2. Білоусенко П.І., Єфименко М.П., Пестрецов В.В. Диктант на «п'ять» без правил.

Запоріжжя : Хортиця, 2000.

3. Біляєв О.М. Сучасний урок української мови. К., 1982.
4. Біляєв О.М., Мельничайко В.Я., Пентилюк М.І. та ін. Методика вивчення української мови в середній школі. К., 1987.
5. Ваш репетитор з української мови. / М.І. Пентилюк, О.В. Івашенко, І.В. Гайдаєнко та ін. К. : Ленвіт, 2000.
6. Грибан Г. В., Кучерук О. А. Практикум з методики викладання мови: навч.-метод. посіб. Київ: Кондор, 2010. 160 с.
7. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології. К. : Академвидав, 2004. 352 с.
8. Дороз В. Ф. Методика викладання української мови у вищій школі : навч. пос. Київ. 2008. 176 с.
9. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання. К.: Ленвіт, 2003. 261 с
10. Караман С. О. Методика викладання української мови в гімназії. К. : Ленвіт, 2003.
11. Карпенчук С. Г. Теорія і методика виховання: навч. посіб. К. : Вища шк., 2005.
12. Коваль Г.П., Деркач І.І., Наумчук М.М. Методика викладання української мови. Тернопіль: Астон, 2008. 287 с
13. Кузьмінський А. І., Вовк Л. П., Омеляненко В. Л. Педагогіка: завдання і ситуації: Практикум. К. : Знання-Прес, 2003.
14. Лозова В. І., Троцько Г. В. Теоретичні основи виховання і навчання: навч. пос. Харків, 2002.
15. Методичні статті в періодиці («Дивослово», «Українська мова і література в школі»).
16. Національна доктрина розвитку освіти України в ХХІ ст. К, 2001.
17. Остапенко Н.М., Симоненко Т.В., Руденко В.М. Технологія сучасного уроку рідної мови. Київ: ВЦ «Академія», 2011. 248 с. (Альма-матер).
18. Нетрадиційні уроки. Українська мова. 5-12 класи / уклад. Л. І. Нечволод. Харків: Торсінг Плюс, 2008. 256 с.
19. Пентилюк М. І., Окуневич М. І. Сучасний урок української мови. Харків: Основа, 2007. 176 с.
20. Плиско К. М. Теорія і методика навчання української мови в середній школі. Харків, 2001. 114 с.
21. Пометун О., Пироженко Л. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. Київ, 2004. 192 с.
22. Психолого-педагогічна практика (практично-зорієнтов. посібн. на допомогу студентам, магістрантам, аспірантам, психологам, соціальним педагогам) / Кол. авторів: Пащенко М. І., Пащенко Д. І., Перепелюк Т. Д. Умань, 2008.
23. Методика навчання української мови в середніх навчальних закладах. Кол. авторів. За ред. М.І.Пентилюк К. : Ленвіт, 2000.
24. Методика навчання української мови в середніх освітніх закладах. Кол. авторів. За заг ред.. М.І.Пентилюк. К. : Ленвіт, 2009.
25. Остапенко Н.М., Симоненко Т.В., Руденко В.М. Технологія сучасного уроку рідної мови. Київ: ВЦ «Академія», 2011. 248 с. (Альма-матер).
26. Підготовка вчителя-філолога у педагогічному вищому навчальному закладі : монографія / за ред. В. Мельничайка, Л. Струганець. Тернопіль, 2017. 420 с.
27. Практикум з методики навчання української мови. Кол. авторів. За заг ред.

М.І.Пентилюк. К. : Ленвіт, 2011.

28. Струганець Л. Мовнокомунікативна компетентність учителя-лідера : навч. пос. Київ, 2016. 40 с.

29. Український правопис. К., 2019.

З української літератури:

1. Богдан Л. Застосування мультимедійних технологій. Вид. дім «Шкіл. світ»; Вид. Л. Галіцина, 2006. 128 с.
2. Бондаренко Ю. І. Методика шкільного вивчення української літератури на засадах ідеаційно-концептуального підходу : теорія і практикум. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2012. 199 с.
3. Васьков Ю. В. Наукові основи сучасного аналізу уроку : теорія, технологія, досвід. Харків : Ранок, 2008. 192 с.
4. Демчук О. Життєпис письменника : Конспекти нестандартних уроків К. : Педагогічна преса, 2002. 192 с.
5. Демчук О. Нестандартні уроки з української літератури в 9–11 класах. Тернопіль : Підручники і посібники, 2000. 144 с.
6. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології. К. : Академвидав, 2004. 352 с.
7. Діалогічне прочитання української літератури : монографія / за заг. ред. Г. Токмань. К. : Міленіум, 2007. 486 с.
8. Інформаційно-комунікаційні технології в педагогічній освіті. Миколаїв : Іліон, 2013. 252 с.
9. Коваль Г. П. Виразне читання в структурі уроку. Тернопіль : Астон, 2013. 174 с.
10. Ковальчук В. Ефективний урок : технології, структура, аналіз. К. : Шк. світ, 2011. 120 с.
11. Косогова О. Метод проектів на уроках зарубіжної літератури. Х. : Веста ; Ранок, 2008. 144 с.
12. Кузьмінський А. І. Технологія і техніка шкільного уроку. К. : Знання, 2010. 335 с.
13. Назаренко Л. Уроки літератури з використанням інформаційних технологій. Миколаїв : ОППО, 2011. 136 с.
14. Нестандартні уроки в школі та їх аналіз. К. : Вид-во Харитоненка, 2003. 152 с.
15. Нетрадиційні уроки з української літератури. 5–11 класи. Х. : Торсінг, 2004. 224 с.
16. Нечволод Л. Нетрадиційні уроки з української літератури (9–11 класи). Х. : Скорпіон, 2001. 112 с.
17. Оліфіренко В. Інтернет на уроках української літератури. К. : Грамота, 2007. 208 с.
18. Пометун О. І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. К. : А.С.К., 2004. 192 с.
19. Ситченко А. Л. Методика викладання літератури : термінологічний словник. К. : ВД «Ін-Юре», 2008. 132 с.
20. Уліщенко А. Застосування інформаційних технологій у навчанні мови та літератури. Х. : ХОНМІБО, 2006. 96 с.
21. Шуляр В. І. Сучасний урок української літератури : теорія, методика, технологія. Миколаїв : Іліон, 2014. 553 с.

3.3. Методичні рекомендації

Методичні вказівки й рекомендації щодо підготовки уроку української мови

Підготовкою до виробничої практики є проведення студентами на практичних заняттях з методики викладання української мови гри «Пробний урок», під час якої один студент проводить урок з мови на визначену викладачем тему, а всі інші студенти виступають у ролі учнів. Такий урок детально аналізується, студенти перевіряють свої вміння і навички правильного регламентування часу на всі складові частини уроку, добору й виконання системи вправ тощо. Проведений урок студенти аналізують за схемою. Обговорення пробного уроку організовує викладач, а під час практики – учитель-наставник або методист.

Перше слово надається студентові, який проводив урок. Він повинен викласти свої думки про виконання програми уроку, здійснення свого педагогічного задуму, потім відповісти на запитання тих, хто був присутній на уроці. Виступ має бути самокритичним. Після цього слово надається по черзі кожному з присутніх на уроці студентів, учителів, методистові. Вони аналізують урок, охоплюючи реалізацію всіх вимог, які висувуються до сучасного уроку.

Пропонується така схема аналізу уроку:

- ясність і зрозумілість конспекту;
- тип уроку, його відповідність програмовому матеріалу;
- елементи наступності й перспективності на уроці;
- тема, навчальна, розвивальна й виховна мета уроку;
- що учні повинні знати і що повинні вміти;
- раціональність поділу уроку на частини; правильність розподілу часу;
- зміст уроку (домашнє завдання, новий матеріал, повторення й закріплення тощо);
- науковість викладу, практична цінність уроку;
- якість нового матеріалу, ступінь володіння ним;
- використання методів, прийомів навчання, наочності й ТЗН;
- контроль за знаннями учнів, обсяг їх знань;
- зв'язок матеріалу, який вивчається, з життєвими цінностями та сучасністю;
- культура мовлення практиканта й учнів, його відповідність літературним нормам, образність, емоційність;
- підготовка учнів до виконання домашнього завдання; обсяг домашнього завдання;
- результативність уроку, його навчально-виховне значення (формування в учнів інтересу до знань, розвиток їхньої уваги, пам'яті, мислення);
- шляхи подолання виявлених недоліків.

Аналіз уроку повинен здійснюватись на конкретному матеріалі. Для цього під час відвідування уроків слід сумлінно нотувати в щоденник усе необхідне й обдумувати свій виступ під час обговорення.

Практикант, який проводив урок, записує всі зауваження у свій щоденник, ураховуючи позитивне й недоліки.

У подальших виступах слід уникати повторень, а тільки доповнювати попередні аналізи, висловлювати свою згоду чи незгоду з висновками інших практикантів.

Практиканти оцінюють урок свого колеги описово (у кінці виступу говориться, наприклад: «Вважаю, що цей урок можна оцінити позитивно»).

Обговорення завершує вчитель чи методист, тобто той, хто керує аналізом (обговоренням) уроку.

У заключному слові практикант висловлює свою згоду чи незгоду із зауваженнями. Далі він обмірковує, як реалізувати зроблені зауваження. Правильно проведений аналіз уроку сприяє вдосконаленню майстерності студента, який проводив урок, і його колег, які брали участь в аналізі.

У процесі підготовки до уроку української мови необхідно враховувати такі основні етапи:

- аналіз навчальної програми,
- урахування знань, умінь і навичок учнів;
- вивчення матеріалу підручника;
- аналіз науково-методичної літератури, словників та ін.;
- добір дидактичного матеріалу (текстів і прикладів для вправ та з'ясування теоретичного матеріалу);
- вибір методів і прийомів роботи з класом;
- підготовка технічних засобів;
- складання плану й конспекту уроку.

Таким чином, студент повинен пам'ятати, що перш ніж скласти конспект уроку, необхідно детально ознайомитись зі змістом відповідного розділу шкільного курсу, поповнивши свої знання з наукової літератури, довідників, методичних розробок та журнальних статей. Після цього відповідно до теми уроку визначається обсяг знань, умінь і навичок, на формування яких урок повинен бути спрямований. На основі цього визначається його тип і структура.

Головна умова раціональної організації уроку – ефективне використання кожної хвилини навчального часу. Урок від початку до кінця повинен бути наповнений змістовною навчальною роботою, спрямований на формування в учнів наукових уявлень і понять у галузі предмета, практичних умінь та навичок.

У розробці конспекту уроку студенти повинні використовувати принцип систематичності й послідовності навчання, а саме:

- новий матеріал вивчати з класом, добре повторивши раніше вивчене; опиратись на попередні знання й досвід учнів;
- визначити місце нового матеріалу в структурі теми, розділу, курсу;
- показувати ближню пізнавальну перспективу (наступність);
- забезпечувати послідовність етапів уроку згідно з дидактичною метою;
- спланувати перехід до самостійної роботи учнів;
- кожен етап уроку повинен закінчуватись підсумками.

Важливим етапом уроку є перевірка домашнього завдання та опитування учнів. Поряд із фронтальною перевіркою застосовується перевірка індивідуальна (картки, робота біля дошки, на місці); взаємоопитування (коли учні під керівництвом учителя ставлять один одному запитання); рецензування відповідей товариша; колективне виконання в класі завдань, аналогічних з домашніми тощо.

Пояснюючи матеріал, треба чітко ставити конкретну дидактичну мету уроку, послідовно дотримуватись таких принципів навчання, як науковість, доступність, зв'язок із життям. Ознайомлення учнів з новим матеріалом студент проводить за певним планом, користуючись обраним методом. Тут треба приділити належну увагу міжпредметним зв'язкам, що сприятиме глибшому й свідомішому засвоєнню учнями матеріалу, економії

навчального часу.

Відповідальний етап уроку – закріплення матеріалу. Слід прагнути, щоб учні на уроці були достатньо завантажені й працювали в оптимальному темпі. Пояснення студента й виконання учнями відповідних практичних завдань і вправ повинні забезпечити засвоєння нового матеріалу на уроці.

Під час підбиття підсумків уроку студент-практикант звертається до класу, пропонуючи учням розповісти, про що вони довідалися (що вивчили) на уроці. Виставлення й мотивація оцінок учням наприкінці уроку (а інколи і в його процесі) стимулює учнів до активної участі в роботі класу, до акуратного й правильного виконання завдань.

У процесі визначення змісту й характеру домашнього завдання слід керуватися такими вимогами:

- робота учнів удома за обсягом повинна становити не більше однієї третьої того, що виконано в класі (у 5-6 класах – 25 хв, у 7 – 30 хв.);
- домашнє завдання має бути цікавим, передбачати прояв ініціативи та самостійності учня, відповідати аналогічним видам роботи в класі, спрямовуватися на глибоке засвоєння знань та формування практичних умінь і навичок.

Методичні вказівки й рекомендації з української літератури

На всіх етапах проходження виробничої практики студенти отримують індивідуальні консультації у своїх викладачів-керівників з фаху.

Порядок проведення аналізу відвіданого уроку

- Під час відвідання уроку всі присутні практиканти письмово складають «фотографію» заняття за такою схемою:

Етапи заняття. Їх зміст	Результати спостереження	
	Виявлені вдалі методичні знахідки, оригінальні рішення	Виявлені недоліки

- Після уроку перш за все надається слово практиканту, який його провів.
- Студент проводить самоаналіз уроку, що включає визначення цілей, рівня їх реалізації, причин недосягнення або неповного досягнення поставлених цілей; обґрунтування обраних методів і прийомів навчання, допоміжних засобів; оцінка того, що, на його погляд, вдалося зробити на уроці, а чого не вдалося, що зробив би інакше, тощо.
- Студенти, викладач-керівник з фаху та учитель ставлять практиканту, що провів урок, запитання, якщо після самоаналізу щось залишилося незрозумілим.
- Аналіз відвіданого уроку проводять по черзі студенти-практиканти, користуючись зробленими «фотографіями уроку».
- Аналіз уроку подає вчитель української літератури.
- Повний поглиблений аналіз уроку дає викладач-керівник з фаху.
- Викладач-керівник з фаху разом з учителем та студентами підбиває підсумки обговорення уроку, формулює рекомендації для всіх практикантів щодо

удосконалення навчальної діяльності та запобігання професійних помилок; виставляє та обґрунтовує оцінку студенту-практиканту, що провів заняття.

Схема аналізу уроку літератури

Загальні відомості про урок: (дата проведення, школа, клас, прізвище, ім'я та по батькові вчителя, предмет, кількість учнів за списком, кількість присутніх, порядковий номер уроку, номер шкільної аудиторії).

I. Обстановка в класі: чистота, освітленість, провітреність. Організація уваги і готовність учнів до уроку. Тривалість організаційного етапу. Тема уроку, мета (освітня, розвивальна, виховна). Обладнання.

II. Тип і структура уроку

Доцільність вибору типу і структури уроку відповідно до теми і дидактичної мети. Послідовність окремих етапів уроку, їх взаємозв'язок.

III. Аналіз етапів уроку (зміст кожного етапу уроку, методи, прийоми навчання на кожному етапі уроку, їх відповідність меті уроку та пізнавально-віковим особливостям учнів).

IV. Аналіз роботи вчителя на уроці (знання фактичного матеріалу; вміння володіти увагою класу, організувати роботу класу, підвищувати увагу, тримати дисципліну, враховувати індивідуальні особливості кожного учня; ставлення до учнів; спостережливість, витримка, винахідливість; зовнішній вигляд, охайність; мовлення, міміка, жестикуляція).

V. Аналіз роботи учнів на уроці (дії учнів щодо досягнення мети; ставлення до вчителя; пізнавальний інтерес; вміння аналізувати, оцінювати підсумки своєї діяльності та однокласників, розвиток мислення; культура розумової праці; поведінка, дисципліна на уроці).

VI. Висновки і пропозиції.

Чи досягнуто поставленої мети, чи оптимальним шляхом це відбулося. Рекомендації щодо закріплення позитивних моментів уроку та подолання недоліків.

Схема плану-конспекту уроку з української літератури

Тема уроку

Епіграф до уроку

Мета уроку (навчальна, розвивальна, виховна)

Тип уроку

Методи і прийоми

Обладнання і технічні засоби навчання

Використана література

План уроку (перелік етапів уроку та навчальних ситуацій з дозуванням часу)

Хід уроку (детальний опис кожної навчальної ситуації відповідно до дозування часу)

3.4. Питання до заліку

Календарне планування з української мови та літератури у 5-9 класах.

Система тренувальних і творчих завдань з мови.

Індивідуальні й диференційовані завдання для учнів.

Тематичні поурочні плани-конспекти з української мови і літератури.

Види робіт з культури мовлення та розвитку усного й писемного мовлення.

Поточний і тематичний контроль навчальних досягнень учнів.

Шляхи підвищення творчої активності школярів.
Вимоги до сучасного уроку літератури.
Вимоги до оцінювання знань, умінь та навичок учнів.
Вимоги до оцінювання усних відповідей та письмових робіт.
Учитель-словесник та освітній процес
Особисті якості вчителя-словесника.
Професійні якості вчителя-словесника.
Планування наукової та навчально-виховної роботи вчителем.
Складання конспектів уроків.
Проведення уроків.
Підготовка диференційованих карток з індивідуальними завданнями.
Підготовка презентаційних матеріалів до теми, що викладаються.
Підготовка обладнання та методичного забезпечення до уроків.
Підготовка до уроків української мови та літератури, їх проведення.
Способи та засоби засвоєння нових знань з української мови.
Види повторення та їх зв'язок із засвоєнням нових знань.
Виховна спрямованість уроків мови.
Нестандартні уроки з мови.
Інтерактивні технології навчання.
Наочність на уроках мови та літератури, виготовлення наочних посібників (схем, таблиць та ін.).
Взаємовідвідування уроків студентами. Спостереження та аналіз уроків різних типів.
Шляхи підвищення орфографічної та пунктуаційної грамотності учнів.
Елементи наукового дослідження учнів.
Форми позакласної роботи в школі (мовні та мовно-літературні ранки, лінгвістичні вікторини, конкурси, ігри, мовознавчі турніри та ін.).
Шевченкіана в школі (випуск тематичної газети, конкурс на кращий твір про Т. Шевченка, конкурс читців творів поета та ін.).

4. ФОРМИ Й МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Поточний контроль здійснюють викладачі-керівники практики з фаху.

Застосовуються такі форми поточного контролю:

- попереджувальний – викладачі-керівники з фаху перевіряють відповідно конспекти уроків, позакласного заходу і дають студенту-практиканту поради з подальшої роботи;
- персональний – здійснюється тоді, коли у студента-практиканта виникають труднощі при проведенні уроків;
- оглядовий – здійснюється викладачами-керівниками з фаху у ході перевірки виконання плану проведення пробних і залікових уроків;
- тематичний – здійснюється за результатами виконання одного з запланованих практикантом заходів з певної теми;
- фронтальний контроль – здійснюється викладачами-керівниками з фаху перед закінченням педагогічної практики, коли перевіряється хід виконання всієї програми педагогічної практики.

Підсумковий контроль здійснюють викладачі-керівники практики з фаху, які перевіряють звітну документацію та пропонують оцінку роботи студента у щоденнику практики.

Основною формою підсумкового контролю проходження студентами практики є підсумкова конференція та залік, що, як правило, проводяться через декілька днів по закінченні практики.

Під час підсумкової конференції студенти і викладачі-керівники практики з фаху у своїх виступах аналізують позитивні й негативні сторони практики, діляться цікавими знахідками передового досвіду педагогічного колективу школи, звертають увагу на забезпечення уроків роздавальним, ілюстративним матеріалом, на впровадження інноваційних методів і прийомів під час проведення уроків тощо.

Особлива увага звертається на труднощі, що відчували студенти під час підготовки й проведення уроків з фахових дисциплін, що у подальшому дозволить методистам і керівникам практики виносити проблемні питання для спеціального обговорення й опрацювання їх під час аудиторних занять.

Студент захищає звіт з практики перед комісією, склад якої призначається розпорядженням проректора з навчальної і науково-педагогічної роботи за поданням декана факультету. Загальна оцінка визначається з урахуванням пропозицій оцінки за фахову складову та психолого-педагогічну складову. Результати заліку з практики вносяться до заліково-екзаменаційної відомості та залікових книжок студентів.

5. ВИМОГИ ДО ЗВІТУ

У кінці виробничої практики студент-практикант здає викладачеві-керівнику практики з фаху таку документацію:

1. Оформлений відповідним чином щоденник практики з характеристикою й оцінкою роботи студента.
2. Календарно-тематичне планування вчителя-словесника на II семестр.
3. Плани-конспекти залікових уроків, підписані вчителем і викладачем-керівником практики з фаху.
4. Аналіз одного з відвіданих уроків зі спеціальності.
5. Сценарій позакласного заходу з української мови і літератури.
6. Наочність, дидактичний матеріал, виготовлені до залікових уроків та позакласного заходу.

Аналіз звітних документів практикантів дає змогу викладачеві-керівнику практики з фаху зробити висновки про якість роботи, рівень підготовки студентів до майбутньої роботи в школі, ставлення до обраної професії.

6. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Критерії оцінювання досягнень студентів-практикантів

Оцінювання результативності проходження студентом педагогічної практики здійснюється за 100-бальною системою.

Порядок перерахунку показників 100-бальної шкали оцінювання в національну шкалу та шкалу ECTS:

100-бальна система	оцінка ECTS	оцінка за національною системою	
		диференційований залік	
90-100	A	відмінно	M
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	

Зміст критеріїв оцінювання результатів практики:

- Оцінка «*відмінно А*» - всі завдання практики виконано в повному обсязі, виявлено вміння студента застосовувати і творчо використовувати теоретичні та методичні знання, пов'язані з особливостями і засобами відповідної професійної діяльності. Виявлено вміння застосовувати інноваційні технології, продемонстровано активність та ініціативність під час здійснення практичної професійної діяльності. Звіт подано у встановлений термін і містить всі структурні елементи. У щоденнику студента-практиканта зафіксовано зміст роботи протягом усього періоду проходження практики, є характеристика, завірені печаткою підписи керівника від бази практики та університету. Характеристика-відгук позитивна, оцінка керівників від бази практики та викладачів-керівників з фаху – «відмінно».

- Оцінка «*добре В*» - завдання виконано правильно, але недостатньо повно. Виявлено вміння застосовувати теоретичні та методичні знання, пов'язані з особливостями і засобами відповідної професійної діяльності. Продемонстровано зацікавленість та активність, але не виявлено творчого, індивідуального підходу. Звіт подано у встановлений термін, що містить всі структурні елементи. У щоденнику студента-практиканта зафіксовано зміст роботи протягом усього періоду проходження практики, є характеристика, завірені печаткою підписи керівника від бази практики та університету. Характеристика-відгук позитивна, оцінка керівників від бази практики та викладачів-керівників з фаху – «добре».

- Оцінка «*добре С*» - завдання практики виконано, але неповно, в ході виконання завдань допускалися незначні помилки. Звітна документація оформлена згідно вимог. У щоденнику студента-практиканта зафіксовано зміст роботи протягом усього періоду проходження практики, є характеристика, завірені печаткою підписи керівника від бази практики та університету. Характеристика-відгук позитивна, оцінка керівників від бази практики та викладачів-керівників з фаху – «добре».

- Оцінка «*задовільно D*» - завдання практики виконано в неповному обсязі, в ході виконання завдань допускалися помилки. Звітна документація недооформлена або оформлена з помилками. Щоденник неправильно оформлено. Оцінка керівників від бази практики та викладачів-керівників з фаху – «задовільно».

- Оцінка «*задовільно E*» - завдання виконано з помилками. Усі завдання практики виконувалися, але допущено неточності. Документація оформлена неповно, з помилками. Щоденник недооформлено. Оцінка керівників від бази практики та викладачів-керівників з фаху – «задовільно».

- Оцінка «незадовільно *FX*» - завдання не виконано, виявлено несформованість вміння здійснювати відповідні види професійної діяльності. Звітна документація оформлена з помилками. Відсутні щоденник та характеристика-відгук.

- Оцінка «незадовільно *F*» - завдання не виконано, виявлено несформованість вміння здійснювати відповідні види професійної діяльності. Звітна документація не оформлена. Відсутні щоденник та характеристика-відгук.